

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук,
доцента Бабича Вячеслава Івановича на дисертаційне дослідження
МІРОШНИЧЕНКО ОЛЬГИ МИКОЛАЇВНИ
«Виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів
засобами українських народних традицій»,
поданого на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.07. – теорія та методика виховання

Здоров'язбереження сучасної молоді, виховання у них любові до власної Батьківщини, поваги до народних традицій тощо є надзвичайно важливими позиціями реформованої системи освіти в Україні. Безцінні надбання українського народу стосовно збереження та зміцнення здоров'я особистості свідчать про беззаперечну доцільність їх урахування в контексті виховання здоров'язбережувальної поведінки сучасних молодих українців. Саме тому проблема виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій є надзвичайно актуальною. Підтверджується актуальність дослідження виокремленими О. М. Мірошніченко суперечностями між: вимогами до педагогічного процесу в школі щодо виховання здорового покоління та наявним станом здоров'я учнів; потенційними можливостями навчально-виховного процесу та недостатньою інформованістю батьків і вчителів в контексті формування здоров'язбережувальної поведінки; накопиченим досвідом предків щодо формування здоров'язбережувальної поведінки та браком практичних шляхів імплементації ідей здоров'ятворення на основі українських народних традицій у виховну практику.

У представленому дослідженні чітко сформульовано об'єкт, предмет, мету й завдання роботи. Розв'язання поставлених завдань відбувалось за допомогою комплексу оптимальних методів науково-педагогічного дослідження, серед яких: анкетування, педагогічне спостереження, методи експертних оцінок, самооцінки, вивчення продуктів навчально-пізнавальної діяльності, тестування, педагогічний експеримент, узагальнення теоретичних досліджень та практичного досвіду тощо.

Рецензована наукова робота відрізняється структурованістю та логічною цілісністю у викладанні фактичного матеріалу. Опрацювання О. М. Мірошніченко більше трьохсот літературних джерел свідчить про її обізнаність з науковими напрацюваннями, в яких розкриваються різні аспекти проблеми виховання здорової молоді. Саме це, на наш погляд, дозволило авторці досить вдало визначити сутність здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів, яку Ольга Миколаївна розглядає як інтегроване особистісне надбання молодшого школяра, що передбачає оволодіння ним усталеними способами діяльності, вміннями та навичками здоров'язбереження (дотримання особистої гігієни, режиму дня та правильного харчування, рухової активності, загартування, психорелаксації, профілактики шкідливих звичок) у конкретних життєвих або навчальних умовах. Переконливо в роботі схарактеризовано структурні компоненти здоров'язбережувальної поведінки молодшого школяра.

Глибоке розуміння авторкою проблеми дозволило вдало визначити критерії та показники, за якими визначається сформованість здоров'язбережувальної поведінки в молодших школярів засобами українських народних традицій, зокрема: *мотиваційний критерій* (характеризується усвідомленням учнями цінності здоров'язбережувальної поведінки); *практичний критерій* (передбачає оволодіння знаннями зі здоров'язбережувальної поведінки на основі українських народних традицій, вміннями та навичками, творчого підходу до даного процесу); *оцінний критерій* (характеризується здатність до самоаналізу, самовдосконалення, саморозвитку, корегування недоліків власної поведінки).

Не менш суттєвим здобутком є наукова новизна рецензованого дослідження. До переваг даної дисертаційної роботи також можна віднести застосування широкого спектру форм та методів виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій, а також наявність позитивних наслідків їх упровадження в практичну діяльність.

Ретельне вивчення проблеми дозволило О. М. Мірошніченко розробити технологію виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій, яка складається з нормативно-правового та наукового забезпечення; структурних компонентів здоров'язбережувальної поведінки; комплексу засобів, методів і форм організації навчально-виховної діяльності; критеріїв з показниками та рівнів сформованості здоров'язбережувальної поведінки.

Сильною стороною дисертації, на наш погляд, можна вважати практичну значущість результатів дослідження, яка, окрім розробки технології виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій, також полягає в розробці методичних рекомендації для вчителів-практиків, вихователів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів «Роль українських народних традицій у формуванні культури здоров'я сучасної людини».

Заслугує на увагу розроблена авторкою поетапність виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій, зокрема *підготовчий етап* передбачає проектування й розробку навчально-методичного супроводу процесу формування здоров'язбережувальної поведінки в молодших школярів. *Пізнавальний етап* спрямований на розвиток і поглиблення інтересу, ціннісного ставлення до здоров'язбережувальної поведінки, розвиток мотивації формування здоров'язбережувальної поведінки в молодших школярів на основі українських народних традицій, посилення інтересу та ціннісного ставлення до здоров'я в цілому, як показника гармонійного розвитку й взаємодії людини з навколишнім середовищем. У межах *практичного етапу* передбачається оволодіння молодшими школярами ґрунтовними теоретичними знаннями й практичними вміннями (загально дидактичними, валеологічними та народознавчими). *Заключний аналітичний етап* спрямований на корекцію результативності процесу формування

здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій.

Достовірність і новизна дослідження забезпечуються ретельною експериментальною перевіркою, результати якої свідчать про суттєві позитивні зміни в розвитку здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів на основі українських народних традицій.

На позитивну оцінку заслуговують навчально-методичні та виховні комплекси (подані у 17 додатках й розміщені на 102 сторінках), які зорієнтовані на формування у молодших школярів таких складових здоров'я, як фізичне, психічне, соціальне та духовне.

Переконливо також виглядає висвітлення Ольгою Миколаївною результатів дослідження. Авторкою опубліковано 22 наукових праці (із них 18 одноосібних), зокрема: 6 статей у наукових фахових виданнях (з них 3 у виданнях, що належать до міжнародних наукометричних баз даних, серед яких Index Copernicus), 14 статей у збірниках матеріалів конференцій, методичні рекомендації, участь у колективній монографії.

Загальні висновки дисертації є аргументовані, змістовні, цілком відображають структуру дисертації, відповідають поставленій меті й свідчать про цілісність і логічну завершеність дослідження. Автореферат оформлено відповідно до чинних вимог й у повній мірі відображає основні положення дисертаційного дослідження.

Високо оцінюючи рецензовану роботу О. М. Мірошніченко, вважаємо доцільним зупинитися на окремих зауваженнях і побажаннях:

1. У підрозділі 1.1. «Стан дослідженості проблеми виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів» авторка здійснила аналіз робіт провідних учених у сфері здоров'язбереження особистості. Разом з тим, у межах даного підрозділу доцільно також було б схарактеризувати внесок в зазначеному контексті видатних вітчизняних та зарубіжних педагогів минулого (Я. Коменського, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці та ін.). Більш розлого, на наш

погляд, доцільно було б схарактеризувати напрацювання в сфері формування, зміцнення та збереження різних аспектів здоров'я (духовного, соціального, психічного та фізичного) в працях видатного вітчизняного науковця, педагога-гуманіста Василя Олександровича Сухомлинського.

2. Уважаємо, що в підрозділі 1.1 авторка також забагато уваги приділила опису вікових особливостей молодших школярів.
3. Будь-яке дисертаційне дослідження завжди базується на певних методологічних підходах і дидактичних принципах. Авторці бажано було б присвятити більше уваги обґрунтуванню та опису відповідних підходів і принципів.
4. Уважаємо, що при розгляді різних позицій вчених стосовно тих чи інших базових понять дисертаційного дослідження («здоров'я», «поведінка», «здоров'язбережувальна поведінка», «виховання», «вихованість») інформацію можна було представити більш кваліфіковано за умови її систематизації й оформлення у вигляді таблиць, більш критичному аналізу дискусійних і суперечливих питань.
5. У підрозділі 2.1. «Методика організації та проведення експерименту» у вигляді таблиці (таблиця 2.2., дис., с. 98) подається анкета для учнів початкових класів. На наш погляд, більш виправдано було б помістити її у додатках.
6. У підрозділі 2.2. «Процесуально-технологічне забезпечення формування здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій» авторка подає класифікацію рухливих ігор (рис. 2.2., дис., с. 129). Уважаємо, подання даної класифікації є недоречним у даному підрозділі, в межах якого розкривається зміст формувального експерименту. Більш раціональним було б її розміщення у першому розділі дисертаційного дослідження. Теж стосується й рисунку 2.3. «Значення рухливих ігор у формуванні здоров'язбережувальної поведінки» (дис., с. 130).

Проте висловлені зауваження та побажання мають дискусійний характер і не знижують загальної високої оцінки рецензованої роботи, її наукової і практичної цінності.

Загальний висновок

Дисертаційна робота на тему «Виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій» є цілісним, завершеним дослідженням. За змістом, науковою новизною і практичною значимістю відповідає вимогам (пунктів 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р. № 1159 від 30.12.15 р., №567 від 27.07.2016 р.), а її авторка, Мірошніченко Ольга Миколаївна, заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07. – теорія та методика виховання.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент
кафедри олімпійського та професійного
спорту ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

В. І. Бабич

